

Pritisk na kralje premoga je vedno večji.

Čas, katerega je dal Harding operatorjem za obnovo produkcije premoga, je potekel, toda producirali niso nič. Pittsburski operatorji imajo celih trinajst stavkokazov na delu, ki pa še niso spravili nobenega premoga na površje. Governorja v Michiganu in Severni Karolini kritizirata taktiko administracije. Mezdna konferenca bo mogoče sklicana ta teden.

Operatorji molče na Lewisovo izjavo.

Philadelphia, Pa. — Konferenca distriktnih predsednikov rudarske organizacije se nadaljuje v Philadelphiji. John L. Lewis je v soboto pogovoril svojo prejšnjo izjavo, da je zagotovljen, da bo mezdna konferenca rudarjev in operatorjev s centralnega konkurenčnega polja sklicana v nekaj dneh. Zraven je Lewis dodal, da "gotove sile pritiskajo" na operatorje za konferenco. Sporna vprašanja na poljih mehkega premoga morajo biti prej poravnana kot pa pride mir na polju trdega premoga.

Operatorji še niso odgovorili na Lewisovo izjavo glede bližajoče se konference. Nekateri predstavniki operatorjev so sicer rekli v intervjuju, da ne vedo nič o bližnjem miru kot ga napoveduje Lewis, toda v splošnem vlada karakterističen molk.

Dva tedna sta pretekla, odkar je Harding povabil kralje premoga, da naj obnovo obrat pod zaščito vojaštva. Obrat ni obnovljen in premoga je vedno manj. Na vsak način mora torej pasti kocka vsak hip.

Lewis je v petek povabil Fr. Farringtona, predsednika distriktne organizacije v Illinoisu, na konferenco v Philadelphijo. Farrington se je odzval, Lewis bo najbrž zahteval pojasnila, zakaj je bila sklicana in takoj potem predložila izredna konvencija rudarjev v Illinoisu.

Governorja v Michiganu in Sev. Karolini se pripravata s Hardingom.

Lansing, Mich. — Predsednik Harding je odgovoril šele po enem tednu na brzojavke michiganskega governorja Groesbecka, ki je vprašal zvezno administracijo, ali ima kaj proti temu, če država Michigan zaseže premogovnike in sklene pogodbo s stavkajočimi rudarji, da se lahko vrnejo na delo.

Harding je odgovoril, da ne verjame, da ima zvezna ali državna uprava pravico polastiti se rudnikov v odstopnosti potrebnih zakonov. Program vlade, zazdaj je, da lastniki rudnikov sami odpro rove, država pa mora zaščititi delavce. Dalje je javil Harding, da zvezna vlada nima moči, da bi se vtikala v področje organizacije rudarjev glede separatnih pogodb. Governor Groesbeck je odgovoril Harding, da on dvomi, da zvezna vlada ne bi imela oblasti posesti v sedanjo situacijo in jo spremeniti. Groesbeck pravi, da med državno upravo in distriktno organizacijo rudarjev v Michiganu ni spora radi mezde in drugih delovnih pogojev; država je pri volji vzeti rudarje na delo po stari mezdi, katere zahtevajo.

Shelby, N. C. — Morrison, governor North Carolina, je zopet udaril po Harding, ko je zadnji petek dejal na konvenciji urednikov Severnokatoliškega društva častnikarjev, da je Hardingov poziv na governorje za vojaško protekcijo stavkokazov "samovoljno in neupravičeno vtikanje v zadeve posameznih držav." Governor je oboje Hardingovo administracijo kot despotično, ki "ima povsod svoje prste vmešane, izvzemli tam, kjer jih bi morala imeti."

Baroni premoga v Pittsburghu imajo 13 skobov!

Pittsburgh, Pa. — Operatorji v okoliščini Pittsburgha, ki so znani pod imenom "Pittsburgh Coal Producers' Association", so "razronali" premogovnike zadnji petek! Vposlili so celih trinajst stavkokazov v jami Montour št. 4. In zaradi teh trinajst ljudi je rudnik zastražen s četo milicarjev na konjih in oboroženih do zob. Stavkarji seveda ne gredo bil-

FARMARJI, KI POMAGAJO STAVKUJOČIM RUDARJEM, SO ARBITRARNI.

Wellburg, W. Va. — Dva farmarja, ki sta dovolila priganim rudarjem iz Cliftonville, da so si postavili šotore na njunem svetu, sta bila aretirana; njuna snova sta bila tudi prijeta. Farmarja s sinovima vred sta obtožena, da sta pomagala stavkarjem pri napadu na stavkokaze, pri katerem je bilo sedem mož ubitih. Farmarja pa pravita, da se nista udeležila boja, toda zamerila sta se šerifu, ker sta dala rudarjem samoljube za postavitev šotorov.

KDO SKUŠA OVIRATI POŠTNI PROMET?

ŽELEZNIŠKI URADNIKI ZJAVLJAJO KASTOPNIŠKE ŽELEZNIŠKE POŠTNIKOV DELUŠENOV.

Na ta način bi radi podkopali ameriško ljudstvo proti stavkajočim železniškim delavcem.

Washington, D. C. (Federated Press). — Zastopniki železniških poštnikov uslužbenecov so obrnili pozornost poštne departmanta na dejstvo, da železniški uradniki skušajo vtikati v poštni promet in ga ovirati, da tako namenjajo ameriško javnost proti stavkajočim železniškim delavcem.

Prispele železnice je odpravila med St. Louisom in Parisom, Tex., več poštne vlake, da bi se v opremo za obratovanje postavila v dobrih stanjih. Poročila so, da je nameravala Missouri-Pacifik železnica podvesti enake korake, ki jih je omestila, ko je ločena, da se opomne na dejstvo poštne oblake.

Poštni oblasti se niso opomne na to dejstvo v nadi, da se ne bi brž vti, ki so ga hoteli napraviti v preteklem tednu železniški družbe v napadnim izjavami, da stavkajoči železniški delavci ovirajo poštni promet.

Poročila iz okrajnih glavnih stanov železniških poštnikov uslužbenecov govore najbolj jasno, kako neukovito je stavka železniških delavcev. Na Louisvillu in Nashvillu železnice se je znašel tovrstni promet za sedemdeset odstotkov v teku sedanjih treh tednov. Druge železnice v srednjem zapadu so enako trdo prizadete.

TELJE POLITIČNI KAMENCI INPUŠČENI.

Mogoče se strahanje Belo hile nepot obnovi.

Washington, D. C. (Federated Press). — Od šest in osmideset političnih kamencev, o katerih je predsednik obljubil pomikljiviški delegaciji, da bodo kmalu izpuščeni iz kaminice, so trije prosti.

Izpuščeni so bili: Stanley J. Clark, član I. W. W. in obojen v Chicago. C. H. Rice, obojen s njim v Chicago. Phoenix Eastman je bil obojen v Wichita. Clarku je bila kazen znailana, Eastman in Rice sta bila parolirana.

V glavnem stanu otroških krizarjev namerajajo, da se strahanje Belo hile zopet obnovi, ako ne bo akcije od strani predsednika v zadevi drugih kamencev, ki je zdaj pred predsednikom.

Ako šene in stroci zopet pridejo pred Belo hile, bodo nosili bandero s napisom, ki bo govoril, da se je predsednik zanimal za nekega psa, da se odloči zakon. Pod podobo predsednika nameravajo napraviti napis: "To je predsednik, ki je prošil, da se postava odloči zaradi nekega psa. Dasi ravno je še dolgo, ko je bil zakon preklon, pa vseno drži naše očete v ječi, ker so izrazili svoje mnenje v vojnem času."

VERNE.

Chicago in okolica. V torek oblačno. Zmerna menjajoči se vetrovi. Temperatura zadnji 24 ur: najvišja 77, najnižja 67. Sonce izide ob 5:41, zalze ob 8:11.

DEMORALIZACIJA V ŽELEZNIŠKEM OBRATU SE ŠIRI.

NEKATERI SVRENI URADNIKI EDJ UVAŽUJEJO VLADNO KONTROLO NAD ŽELEZNICAMI.

Na nekaterih železnicah je skoraj polovica voz potrebna popravila.

Washington, D. C. (Federated Press). — Pred administrativnimi uradniki se razvija taka demoralizacija v železniškem prometu in v industrijski strukturi, da nekateri uradniki uvažujejo vprašanje, ako bi ne bilo pametno, da pridejo železnice zopet pod vladno kontrolo.

Obupnost se je pokazala v bolj nagi podobi, ko so v začetku četrtega tedna stavke poročali voditelji stavke, da bo na nekaterih železnicah skoraj polovica vozov kmalu potrebna popravila. Poročila, ki so jih prejeli zastopniki železniških delavcev, pokazujejo, da je na neki železnici 39.2 odstotkov vozov potrebnih popravila, o-koli 30 do 40 odstotkov pa pri tucetu železnic. V normalnih časih so le štirje odstotki vozov potrebni popravila.

Intervjuvani delavski voditelji so izjavili, da svezna kontrola na vidiku ne bo rešila problema železniških delavcev, ampak vpoštevati je tudi treba, da premog priznauje, kar bo oviralo povrnitev železniškega obrata v normalne čase.

Oni pravijo, da vladna kontrola bo le povzročila, da se preloži malo bremena od najbolj prizadetih železnic na one, ki še niso tako hudo prizadete od stavke.

Po načrtu kabinetsnih članov prevzame kontrola nad železnicami svezna trgovska komisija, ki postoji v tem, da se poljita oprema ene železnice drugi železnici, da se tako dočese največje ukoriščenje železniških voz. Tako ravnanje bi bilo zelo všeč železniškim družbam, ki so pred faktom, da zastane železniški promet zaradi stavke. Krize pa tako početa ne bo odvrnilo, ampak jo še pospeši. To je predlog, da pridobe malo na času, med tem pa liščejo lahč, da rešijo vprašanje na kakšen drug način.

V delavskih krogih ne verjamejo, da bodo lastniki železnic zadovoljni s tako kontrolo nad železnicami. V tem načrtu si niso-sar, kar bi kazalo, da je dobičkonosno. Ta načrt se ne da primerjati s onim v vojnem času.

Načrt bo navsezadnje všeč najbolj mogočnim železniškim lastnikom. Ko bodo dodane kakšne določbe, ki razavele vse, pa ne bo opozicije od strani železniških magnatov.

Neki odbornik rudarske organizacije je vprašal: "Kaj se pa dogodi, ako bodo železnice kontrolirane po izdelanem načrtu? Kako bodo producirali premog? Ali bodo mogoče izvršili, kar niso mogli storiti vojaške čete — producirati premog brez rudarjev?"

Po mestu so se širile tudi govornice, da pokušajo razdeliti premog, ko je rešeno železniško vprašanje. Prizna se, da pod nobenim pogojem ne bodo mogli pravilno razdeliti premoga, dokler traja stavka, ampak kljub temu upajo, da bodo to delo izvršili z malo množino premoga, ki ga producirajo stavkokazi.

Unijaki odborniki vidijo v tem načrtu četrto fazo stavkovnega položaja. Prva faza je prišla, da se administracija sploh drži proč od stavke. Sledile so konference, v katerih je sodeloval trgovski tajnik Hoover. Na to sta nastopila tajnika Weeks in Daugherty, ki predstavljata močno roko vlade. Zdaj se pa sugestira vladna kontrola.

STAVKA KROJAŠKIH DELAV. OVB SE ŠIRI.

New York, N. Y. — Več kot deset tisoč delavcev in delavk, ki izdelujejo vrtnice, se je pridružil stavki krojašev iz vzroka, zaradi katerega je že zastavkalo petdeset tisoč krojaških delavcev. V tej industriji so podjetniki pričeli oddajati dele podpodjetnikom, kateri se seveda niso ravnali po podpisani in veljavni pogodbi.

DELAVCI V MEHIKI BOJKOTIRALI AMERIŠKO BLAGO.

Mexico City, 30. jul. — Delavci centralna unija se je odločila za bojkot ameriškega blaga in njeni člani ne bodo delali pri ameriških tvrdkah toliko časa, dokler vlada Združenih držav ne izpusti mehiškega socialista Floreca Magona in njegovih dveh tovarišev, ki so zaprti v Leavenworthu, Kans. Magon in tovariši so bili obsojeni med vojno radi kršenja takratnih izjemnih zakonov.

GOLOBČEK S PALMOMO VEJICO JE ZOPET IZGINIL.

STAVKA ŽELEZNIČARJEV SE NADALJUJE.

Ben W. Hooper, predsednik železniškega delavskega odbora, je ostal neaktiven.

Chicago, Ill. — Znamenja o bližajočem miru v sporu med železničarji in lastniki železnic, ki so se pojavila v Washingtonu, so ravno tako hitro izginila, kot so bila razbohnana v svet. Z drugimi besedami to pomeni, da je mala bankirska skupina v Wall Streetu proti izravnavi stavke s kolektivnim pogajanjem in da hoče za vsako ceno zmagati in poraziti organizirano delavstvo.

Brzojavke iz Washingtona so povedale koncem tedna, da se hoče predsednik poslužiti le železniškega delavskega odbora za izravnavo stavke. Ako se položaj ne spremeni, tedaj ni dosti upati od konference, ki pride v torek.

Bankirji v Wall Streetu se zavedajo, ako so porašeni v tem boju, da je žel njih prestiti po vodi in da je njih načelo, po katerem nima nihče drugi ukazovati v podjetju kot gospodar, dobilo tako veliko luknjo, da jo nikdar več ne zamaže.

Med tem ko prihajajo take vesti iz Washingtona, pa gre obrat na železnice vedno bolj rakovopot. Vlaki, ki prihajajo v Chicago od vzhoda, severja, zahoda in juga, imajo po več ur zamude. Lokalni vlaki obleže vsaki kar na prosti ali se pa z velikim trudom privlečejo do bližnje postaje, kjer obleže in potniki morajo čakati na drug vlak, da jih popelje do cilja. V industriji prihaja stagnacija zaradi nerednega obratovanja železnic, in če pojde tako naprej, zastane tudi obrat v industriji. Zetev je tukaj, avgust je pred duri in nas spominja, da bo jesen kmalu tukaj, s njo pa tudi mrzli sunki burje. Pomanjkanje premoga postaje občutljivo in še ne spor na železnice in v rudarski industriji ne izravna v nekaj tednih, bodo ljudje letošajo simo smrzovali, ker ne bodo imeli kuriva. Tak je gospodarski položaj, ki ga je ustvarila trmoglavost kapitalistov.

Navzile takemu položaju pa izjavi Hooper, predsednik železniškega delavskega odbora, da zasedaj ne namerava podvesti kakšne akcije.

KADAR SIROMAŠNI OTROK TOŽI ZA OŠKODNINO.

New York, N. Y. — Rolico Cattini, staro devet let, je povzročil tovarni avtomobil v službi American Railway Express kompanije. Punčka se je igrala na stranskem hodniku, ko je tovarni avtomobil skočil na stranski hodnik in ji odtrgal obe roki.

Poročniki so mali deklici prikazali šestdeset tisoč dolarjev odškodnine.

Družba je seveda vložila priziv in najvišje sodišče je zaradi tehničnega pogoja razsodilo, da ne more prejeti prisojenih šestdeset tisoč dolarjev.

Motorni avtomobil, ki je delal za American Railway Express kompanijo, je bil lastnina Motor Service Trucking kompanije. Na podlagi tega dejstva je višja instanca ovrгла sodbo nižje instance, češ, da tožena družba ni imela juriidikalne nad nemarnim šoferjem. Sodba je fino juriidično delo, kakršno se izvrši navadno, kadar siromak toži bogato družbo za odškodnino.

IZRAVNAVA SPORA JE ODVISNA OD ŽELEZNIŠKIH MAGNATOV.

NIHČE NE MORE PRIČAKOVATI, DA BODO ŽELEZNIŠKI DELALCI ZA ENIZANO MEHČO.

Kolikor dalj traja stavka, toliko več opreme je potrebno popravila.

Chicago, Ill. — Radi konference s predsednikom Hardingom, katere so se udeležili B. M. Jewell, predsednik železniškega departmanta v Ameriški delavski federaciji, B. O. Wharton, delavski zastopnik v železniškem delavskem odboru, in T. Dawitt, predsednik društva predsednikov železniških družb, so nastala razna ugibanja glede izravnave spornih vprašanj. Veleblizniški časopisje razpravljajo svoje o tem pojavu. Naj bodo ugibanja kakršna že hočejo, spremeniti ne morejo nekaterih dejstev stavkajočih železniških delavcev in ravno tako se ti železniški delavci ne bodo klonili gotovim grožnjam predsednikov železniških družb.

Starostne pravice so za železniške delavce zelo važna reč. In sedaj nekateri ravnanjeji vzhodnih železniških družb, ki prejemale svoje moralno podporo v Wall Streetu od male skupine bankirjev, groze, da so železniški delavci izgubili starostne pravice, kar so zastavkali, tedaj je nemogoče govoriti o bližajoči izravnavi spornih vprašanj, je rekla neki vodja stavke železniških delavcev. Starostne pravice so tako važne za železniške delavce, da ne bodo odnehali od njih. In če trmoglavi železniški ravnanjeji ne odnehajo s svojimi grožnjami, se bodo stavka nadaljevala toliko dolgo, da se smehljajo tudi najhulši vrtni železniški ravnanjeji.

Samoposbi se razume, da železničarji ne bodo zahtevali prevelike mezde za čas, v katerem so stavkali. Ampak zahtevali bodo, da železniški delavski odbor vrstijo povikanje mezde od dnava, ko so se vrtni na delo. Kajti jasno je, da železničarji ne bodo zahtevali povikanja mezde od dnava julija ali za stavkokaze, ki so se tako prevel dobro plašeni, saj po besedilu v raznih oglaših prejemale nagrade, hrano in stanovanje zastoj.

Železnice se nahajajo v slabem položaju. Kljub izjavam raznih železniških ravnanjejev, da imajo dosti stavkokazov, se razmere na železnicah obračajo na slabo.

Na pr. Pekin & Peoria železnici v srednjem Illinoisu ne more dosti ljudi se odvažanje popela iz Illinois. Skušali so pritišati na to delo proine delavce, ki so po vožini Jugoslovani. Ali delavci so jim rekli, da zastavkajo, ako ne odnehajo s takim sitjenjem.

Mehički delavci, ki so delali na Southern Pacific in International Great Northern železnici v Texasu, so zastavkali soljarno s drugimi delavci. Železniški družbi ni prav nič pomagalo, ako se je zanašala na mehiške delavce, da ji ostanejo zvesti slugi ob času stavke. Joseph Meyers, državni delavski komisar v Texasu, je železniški mehiški delavcem, ker so vedno pridruživši delavskim strokovnim organizacijam v stavki, šeprev so mehiški delavci zelo revni.

V Palestinu, Tex., so se duhovni vseh ver izrazili v prilog stavkarjem. Farmarji prinakajo svoje prispevke v podporo stavkarjem v podobi šivil. Obljubili so, da jih bodo zalagali s šivil, dokler traja stavka.

Is Great Falls prihaja glas, da so predelavci in nadzorniki izjavili, da ne bodo opravičili nobenega dela, ampak bodo delo le nadzorovali. Stavkokazstvo je skoraj mrtvo, ker predelavci nisoje stavkokaziti.

Foljaka noče razorožiti

Variava, Poljaka. — Na noto ruske sovjetske vlade, ki vabi belitiške države na konferenco za razoroženje, je poljska vlada odgovorila, da sedanje mirovne pogodbe obmejnih držav s Sovjetsko Rusijo zadostujejo za vzdrževanje mira.

2

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in se izposreduje \$0.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
3657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum za objavo: 1. pr. (Julija 20-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem časopisom poslana naročnina. Poslovno je pravilno, da se vam ne vrne list.

NAUK ZA FARMARJE.

Farmarji so po vsem svetu najbolj konzervativni ljudje. Ameriški farmarji ne delajo v tem oziru prav nobene izjeme, dasiravno se mora priznati, da so se ponekde pričeli farmarji probujati iz duševnega dremanja in spoznavati, da jih odirajo ravno tisti ljudje, ki odirajo delavce.

Razni agitatorji privatnih bizniških interesov skrbijo, da med farmarje ne prihaja tako hitro napredni duh, kot je želeti, da pride v interesu napredka vse človeške družbe. Podporniki privatnih bizniških interesov oznanjujejo farmarjem v pisani, tiskani in izgovorjeni besedi, da so samostojni gospodarji. Oni pripadajo k posedujočemu razredu, zaradi tega nimajo ničesar skupnega z delavci.

Tudi med delavstvom se najdejo delavci, ki mislijo, da so farmarji predstavniki kapitalizma in naravni nasprotniki delavstva. Da ta kriva vera ne izgine med delavci in farmarji, skrbijo privatni bizniški interesi s svojim časopisjem, podukom v šoli, knjigami in magazini.

Kdor bolj globoko pogleda v življenje farmarja, kako njegovi produkti odhajajo na trg, kako se prodajajo in kako on plačuje svoje potrebščine, je kmalu na jasnem, da farmarja izkoriščajo ravno tisti privatni bizniški interesi kot skubijo delavca.

Da je tako, je dokazal kongresnik Phil. Swing iz Kalifornije, ko je citiral stavke iz govora W. A. Dayja, podpravnatelja federalne rezervne banke v San Franciscu, katerega je podpravnatelj govoril na sestanku bankirjev v Centru, Cal.

"Povedal je tam zbranim bankirjem, da ne smejo posoditi nobenemu farmarju denarja v namen, da obdrži on pridelke doma po žetvenem času. Ako kaj takega izvrši, je rekel podpravnatelj, tedaj ne bo federalna rezervna banka izmenjala niti enega papirja, ki je bil napravljen na tako transakcijo. Izjavil je, da naj vsi farmarji prodajo svoje produkte ob žetvi ne glede na to, kakšne so razmere na trgu."

Na sestanku je bil tudi bankir, ki je imel človeško srce in je vprašal podpravnatelja, komu naj bankirji posodijo denar.

"Ah," se je nasmešnil podpravnatelj, "posoditi ga bo treba posredovalcu, da drži pridelke toliko časa, da lahko odide na trg."

Z drugimi besedami to pomeni, da mora farmar prodati svoje produkte, ki so plod njegovega dela, privatnim bizniškim interesom po ceni, ki mu jo diktirajo. To je ravno tako, kakor da hčeejo privatni bizniški interesi, da delavec dela za mezdo, ki mu jo narekujejo oni. Delavec in farmar si v tem oziru lahko podasta roke. Oba sta producenta. Oba producirata neobhodno potrebne produkte za človeško družbo, a obema ukazujejo privatni bizniški interesi, koliko so vredni plodovi njih dela. Podpravnatelj Day je to tako jasno povedal, da lahko razume vsak delavec in farmar.

Farmar in delavec se morata bojevati rama ob rami za preureditev gospodarstva, ako nočeta ostati trajna podložnika privatnih bizniških interesov. Le socializem more obema prinesiti odrešitev. In zaradi tega je farmarjem priporočljivo, da se seznani s socialističnimi nauki, kajti če tega ne store, ne bodo nikdar spoznali resnice.

Socializem so farmarjem vedno slikali kot "parkljo", ki jim pobere še tisto, kar so jim pustili privatni bizniški interesi, da se razdeli zastoj. Taka infamna agitacija proti socializmu je precej zakrivila, da so farmarji v socialistih videli svoje nasprotnike in da niso mogli razumeti, da so delavci njih naravni zavezniki.

Pa tudi ta mrak se počasi umakne dnevu, ko farmarji in delavci združijo svoje vrste proti skupnemu sovražniku — kapitalizmu, ki je kriv njih bede in gorja.

ZAGOVORNIKI SUBVENČNE PREDLOGE PRIHAJAJO V KONFLIKT S SVOJIMI PREJŠNIMI IZJAVAMI.

Privatni parobrodni interesi so največji podporniki subvenčne predloge. Vprav ti privatni parobrodni interesi so takoj po sklenjenem premirju zakričali, da se naj trgovske ladje prodajo, ki so pod vladno kontrolo, ker se plovba na morju ne izplača, ako vlada sama obratuje trgovsko mornarico. Za takimi ugovori so ukazali temne slike, ako bo ljudstvo plačevalo visoke davke, da se krijejo izgube trgovske mornarice.

To je bilo takoj po sklenjenem premirju in privatnim parobrodnim interesom se je posrečilo, da je bilo njim

prodanih veliko dobrih ladij ali so jim pa bile oddane v najem.

Ko je bil prvi namen privatnih parobrodnih interesov dosežen, so spremenili tudi svojo taktiko.

Pričeli so kričati, da se plovba na morju ne izplača in da je treba subvencionirati parobrodne družbe, da ne trpi škode ameriška trgovina. Z drugimi besedami bi se dalo to povedati takole: "Ameriško ljudstvo! Podarj nam na leto sto pet in dvajset milijonov dolarjev. Če si tako dobro, da nam storiš to uslugo, bomo obratovali ladje in vsako leto razdelili dobiček med saboj, ti pa povijaj sebi svojo davčno butaro, da lahko nam daruješ te milijone."

Parobrodni interesi ne pravijo dobesedno, da se jim naj daruje ta denar, ampak pravijo, da se jim naj posodi proti dvema od sto obresti.

Kongres bo pametno ravnal, ako bo rekel privatnim bizniškim interesom: "Niti enega centa subvencije. Prejeste rekli, da bo vlada z izgubo obratovala trgovsko mornarico, zdaj pa pokažite, da jo lahko vi obratujete z dobičkom."

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

West Frankfort, Ill. — Ne bom opisoval stavke premogarjev, ker vsaki dan je poročano o nji v listu v številnih dopisih in vesteh. Naše jednotno društvo se dobro napreduje kljub sedanji krizi, ki jo moramo preživljati tukajšnji premogari, a smo kljub temu solidarni in vztrajni.

Vsaki dan skoraj čitam, kako administracija namiguje operatorjem, da jim bo stala na strani. Prav nič čudno se meni ne zdi to, saj priliko smo imeli aljisti, da je Harding sam še pred volitvami pokazal, da bo deloval za podjetništvo. Sedaj se se je pokazal v pravi luči. Vseposvoda čujem pritoževanje brez sedanjih administracij, prebivalstvo je s njo nezadovoljno. Prepozno je sedaj tako tarnanje in ne zaleže nič kakor gašenje pogorelu, ko mu je ogenj uničil hišo.

"Ni več daleč čas, ko bodo zopet volitve in takrat si bomo lahko pomagali, da bodo prišli v postavo naše zbornice ljudje, ki bodo res ljudski zastopniki, ne kakor sedaj, ko sam predsednik priporoča gubernorjem naj dajo zaščito operatorjem, operatorje same pa vabi, naj pričnejo s obratom."

Sedaj se morda odpirajo volilni oči, in če se jim danes ne, potem jim sploh ni mogoče nič več pomagati. Mali otroci političnih jetnikov se danes strajajo pred Belo hišo, da bi jih sprejel predsednik Harding na zaslišanje, da oprosti politične jetnike. Malčki so priromali iz daljnih krajev, da bi opretili svoje revne očete, toda mesto usmiljenega so našli na kamenito srce. Mogočnim in vsa sitim podjetnikom je torej predsednik Harding pripravljen takoj pomagati in stati jim ob strani, revni delci, kateri bi moral biti kot zaščitnik pa ne privošči niti besedice. Pušča jih, da stojijo pred vrati na kamenitih stopnicah in ostane njih želja nezapolnjena, da bi izpustili njih očete.

Naj le pošljejo vojaško pomoč podjetnikom v Illinoisu; radoveden sem, kdo jim bo kopal premog, ali morda milijarji z bajoneti na puškah. Tudi za to morajo imeti prej dve leti izkušnje za kopanje premoga.

V jeseni bodo volitve za kongres in senat ter vsa druga zastopstva v državi. Volite ljudi, ki bodo zastopali vas ne pa zasebnih interesov mogotev. Pošljite v Washington ljudi, ki jim je znano trpljenje delavstva po tovarnah in muke rudarjev nizko doli pod zemljo. Imejte vedno pred očmi volitve, v katerih je naša rešitev.

Pozdravljam člane društva Briljan in vašim članstvo, da pridobi k našemu jednotnemu društvu čim več novih kandidatov za vstop k S.N.P.J., kajti podporna organizacija nam je v sedanjih časih potrebna. Nikdo ne ve, kje je čaka nesreča, zato moramo biti vselej pripravljeni. — M. Mravlj.

White Valley, Pa. — Premogarska stavka še traja štiri mesece, pa še nikjer ni znaka o njenem koncu. Administracija v Washingtonu je prevzela vlogo posredovalca, ali kakor se razvija, bi najraje dala rudarjem ukor, da se vrnejo na delo brez vsake pogodbe. Zvijta se na vse načine, po eni strani in bi se rada pokazala za delavstvu naklonjeno, po drugi strani pa se očitno pokorno udaja premogarskim baronom. Da jim je naklonjena, je jasno pokazala s tem, da jim je obljubila svobodno vojaštvo v po-

moč za slučaj, da bi stavkarji ovrzali "svobodno" delavec.

Dne 18. julija je bila pri tukajšnjem lokalni sklicani izredna seja, na kateri so uradniki čitali poziv predsednika Hardinga, naj se lepo vrnejo na delo brez strahu, češ, da bo prišlo vojaštvo, ki nas bo varovalo pred vsem hudim. Tedaj je bil soglasno sprejet sklep, da ostanemo pri svojih zahtevah.

Premogarski baroni so si torej izbrali ravno pennsylvanske pokrajine, kjer so bili rudarji do današnje stavke neorganizirani. Mi smo torej srečni ljudje, ki se nam obeta kraina bodočnost? Prvi naj bi se povrnil v rove v senca bajonetov? In še pod bolj suženskimi pogoji kot smo delali dosedaj, pri čemur smo zaslužili komaj za boro življenje? Od kdaj neki so si osvojili take nazore v ti deželi svobode, ki je bila vedno prifeščilice satranih? Morda so jih prinesli iz evropskih dežel, kjer je pred vojno vladal kruti imperializem, a ga je val vojne odnesel. Le tam so se našli oni "arečni" ljudje, ki so se mučili do smrti v senca bajonetov. Če si je kdo le hotel obrisati pot s čela je že padlo po njem puškino kopito, da se je onesvestil. Taki mučeniki so bili vojni ujetniki in približno enake razmere se nam nudijo.

Grozno je bilo trpljenje vojnih ujetnikov, da pa bo morda še bolj polna, so jih oddelili "boje mestnike", ki so jim neprestano pridigali, naj potrpijo, da bodo že v nebesih zato poplačani, ko bodo izveličani. Sami se niso zmenili za tako trpljenje, po katerem bi se lahko izveličali, temveč so posredali in živili življenje v polni meri. Oni so se dobro zavedali, da bodo vladali le toliko časa, dokler jim bo mogoče držati svet v temi. Saj so tudi lahko delali na ta način, če pa so jim ljudje vse verovali. Često so pridigali o kronanah vladarjih, da so postavljeni po milosti božji in po volji naroda, dasiravno ni nikdo ljudi vprašal, ali so res vladarji po njih volji.

Zvezno vojaštvo ima vsak čas priti v naše kraje, manjka nam torej samo še "božjih namestnikov" v črnih suknjah, da nam bodo oznanjevali, kako moramo biti pokorni in udani svojim izkoriščevalcem, češ, da so tudi oni postavljeni po "milosti božji", dasiravno niso kronane glave. Poalasi so, da nas izmogajo do skrajnosti, kajti če bi ne bilo tiranov, bi si preprosti proletarci ne mogli zaslužiti večnega plačila.

Baš sedaj bi bila ugodna prilika za patri Kazimirja, ki tam v Chicagu menda še na prste prešteva svoje očišce, da bi jih mobiliziral in poslal sem v Pennsylvanijo v premogovna polja. Tu bi lahko vrtili veliko človekoljubno delo, spreobračali bi grešnike, ki so danes veliki uporniki. Kutarji bi jih lahko spovedali in potem spokornje lepo po kolenih nazaj pripeljali pred premogarske kralje, češ, sedaj vam bodo delali za plačo, ki ste pri volji njim jo dati. Kaj vse gre na svetu v bojo čast in za izveličanje. Dolgo časa bodo še stavke in isprta, če bo delavstvo poslušalo agente kapitalizma.

Kakor vse pokazuje, lezemo nazaj v srednji vek, kar se bo vsakomur zgodilo, če si delavstvo ne bo poskušalo večje svobode in boljših življenjskih pogojev ter se tako otrelo kapitalističnega jarma, ki nas žulji še do krvi čezdalej bolj. Skrajni čas je že, da sleherni delavec prime za zmagovito orožje, ki je v glasovnici ter voli socialistično stranko. Kdorkoli ima volilno pravico naj odda svoj glas za socialističnega kandidata. Mnogi so, ki gredo na volišče, to-

da nevedni so in ni jih lahko zapeljati zakotnim slugom. Zato bi bilo potrebno, da ustanovimo socialistične klube ter jih potem priklopiamo J. S. Z. Na klubovih rednih mesečnih sejah bi se potem izobraževali in spoznali program socialistične stranke. Tiste bore cente, ki jih je treba plačati na mesec za assessment, mislim, da skoraj vsak lahko daruje brez vsakih težav. Sploh pa tisti centi niso zavrženi, saj gredo v propagando za razširjanje socializma, ki nam edini kaže pravo pot iz današnjega nerada. Ko boho enkrat opustili medsebojne in nacionalistične mržnje, nam bo lahka in kratka pot do našega cilja.

Stavka v tej okolici poteka dokaj mirno, samo v bližnji naselbini Ringtownu so v noči med 20 in 21. junijem neki stavkarji baje podpirali hišo slovenskemu rojaku Jacku. Menda so ga hoteli s tem prestrašiti, ker odbili so mu le en vogal, poleg pa mu še poslali ultimatum, da naj neha s opravljanjem dela, češ, to je šele opomin: najhujše sicer pride. Jaki pa je trmoglav in pravi, da on zaradi tega ne bo prenehal delati, da se rajše izseli v kompanijsko hišo. On je mislil, da bo lahko opravljal tako delo v tukajšnjem rovu, ker pa je superintendent za pri rov, jo je pobrisal od tod v sosednjo jamo Treecastle. — Stavkar.

Laferty, Ohio. — Čeravno sem alaba v pisani, si na morem kaj, da bi se ne oglašala. Dandanes človeka vas jesti, ponoči kar od od jeze ne morem spati. Ubogo delavstvo, vse mu je nasprotno. Samo nasprotniki ga obkrožajo, kateri vsak bi bi rad tlačil pravice delavstva. Ali to bi še ne bilo, saj delavstvo je v večini in premagalo bi lahko svoje nasprotnike, toda človek se mora zgražati nad tem, da si delavstvo samo jemlje moč in odpor s tem, da med saboj dela razdore.

Če ima količjak zavesti, bi ona bolnica na pameti iz Trinidad, Colo., uvidela, kako je delavec satiran. Če je že brala list, je lahko videla, kako krivica se godi ubogim delavskim ljudem v West Virginiji in drugod. V res bi jo moralo to boleti in rekla bi svojemur možu: "Ostal boš doma in okoli ljudi bova jila pobirat za uboge stavkarje, da bodo lažje zmagali in tako zagotovili svojim in našim otrokom boljšo bodočnost." To se pravi, če ima otroke, boljše je, da jih taka mati nima, ker ona jih valed nevednosti gotovo ne more in ne zna dobro vzgojiti, če zrastejo nezavedni so pa itak samo robovi, ki valed nepravilne vzgoje nimajo zavesti, da bi ne odjedali kruha delavskemu ljudstvu.

Ona ženska pravi, da se železo takrat kuje kadar je vroče. Se jim bo po taki domnevi vroča glava valed skrbi radi uboštva, ki morajo slediti po taki nezavednosti. Zdi se mi, kot bi se nad nami zbirali težki temni oblaki. Nič dobrega ne morejo prinesiti in delavce bo moral biti še složen, prestati marsikatero trpko, imeti neomahljiv pogum in vztrajnost, če bo hotel dokončati s dobrim uspehom to, kar je pričel, ter ne bodo izkoriščevalci pozneje še toliko bolj vhteli nad njim biš in se bo število priganjencev še toliko bolj pomnožilo. Morda bo treba delati za dolar in pol na dan in po dvanajset urne delavnike.

Vztrajajte v tej borbi, saj mnogi ate vztrajali tu kakor v stari domovini celo za kralje in cesarje. Borili ste se zanje in prelivali kri, saj a bi sedaj ne vztrajali v tej borbi, ko se gre za bodočnost vaših otrok. Pravijo, da bodo sedaj z vojaštvom prisilili rudarje na delo. Ženska sem, toda če bi prišli in agda pričeli aliti naše moze, ne vem, kako bi se mogla vzdržati. Da bi imel vsak moški le toliko poguma, tako pa vem, da so mnogi moški, ki so brez nje; nimajo ga niti toliko kot petelin na domačem dvorišču, ki se postavi po robu sosedovemu.

Dne 26. junija so ubili pri tukajšnji parni lopati nekega inženirja, ki je opravljal najtežko delo. Bil je baje član nekega društva, ki se mašuje nad morilec društvenega člana, s čemur more kaj hudega napraviti. Dne 29. junija ob dveh ponoči nato so dobili pošto, da bodo prišli moške. Obožili so se in ali čakati na pripraven kraj. Žene so medtem pazile na otroke in čakale do dne. Med nje se je pomešalo tudi nekaj moških, ki so bili v strahu pred napadalcem in se niso upali iti z drugimi, da pazijo svoje domove in življenja svojih družin. Ne vem, kako bi se jaz mogla vzdržati v takem slučaju, da bi ne

šla strašit naselbine, ako bi ne imela otrok. Kakor smo pozneje izvedeli, so bili res na poti znani ubitega, pa so jih ustavili šerifi iz St. Clairville. Rekli so, da bodo prišli drugikrat, ker se tedaj niso mogli maščevati. Prebivalci v naselbini so bili celi teden tako prestrašeni, da nikdo ni mogel brezskrbno zaspati. Moški so hodili okoli in čuvali ženske in otroke, ki so nekateri od strahu zboleli. Zdaj imajo v St. Clairville 11 mož zaprtih. Držijo jih lačne v zaporih, da je treba zanje nabirati darov, da jim bodo mogli kaj kupiti hrane. — Žena stavkarja.

Johnston City, Ill. — Kapitalisti skupno z vladno administracijo nazivljejo danes rudarje za svobodne ljudi, ki hčeejo prijeti za delo kot stavkovniki. Ta buržoazna skupina obljublja vsako zaščito delavcem, ki so pri volji iti v rove ali pa v železniške delavnice. Zakaj pa to? Zato, ker ti dve stroki delavstva vodita stavko za obstanek. Že odkar je končala vojska, imamo na milijone delavcev, nezaposlenih. V istih dveh industrijah, katerih delavstvo danes stavka, je bilo na tisoče delavcev, ki med vsem tem časom niso delali niti, četrtino delovnega časa. In to se ponavlja od leta 1916 do danes. Ali oni ni bila stavka, bila je taka volja kapitalistov. Prihajale so od vseh strani prošnje v Washington s podpisani na tisoče delavcev, kjer so prosili za pomoč od vlade za sebe in za svojo gladno ter raztrgano dečo. Kaj je potem administracija storila za uboge delavce. Niš. Samo svobodno so lahko stradali. Ni se potrudila, da bi poslala vojsko in naglala brezposelna delavce nazaj v delavnice in da jih bodo čuvali pred streli in čuvaji kompanij.

Administracija Združenih držav ni na vse take prošnje storila koraka. Kaj pa se dogaja danes, ko smo rudarji ali na stavko, da dosežemo ono bomo plačo, ki smo jo imeli dosedaj in je neobhodno potrebna, da se preživljamo. Ne nam, premogarskim podjetnikom je administracija pri volji muditi vsako pomoč. Podjetnikom rogov in železniških tovarn je pripravljena poslati vojaštvo, da bo čuvalo takozvane "svobodne delavce". Nam stavkarjem pa narekujejo, da ne smemo takih ljudi zvati za stavkovnike. Mi, premogari, ki smo delali po 16 do 18 ur na dan prej kot smo se organizirali, vladili svoje od 10 let dalje stara otroke v rove, da nam pomagajo preživljati družine; ki smo izgubili na tisoče in tisoče svojih bratov in jih še izgubimo do 2500 vsako leto, ponesrečenih v rudnikih, samo da ameriško ljudstvo lahko kuha svojo hrano in se greje posimi; ki držimo celo industrijo, da se ne zastavi obrat; nismo danes ljudje, temveč smo uporniki. Ljudje so samo oni, ki prodajo svoje brate kot je prodal Judež Jezusa za 30 srebrnikov. Za take ljudi ne smemo imeti žal besede, to so svobodni ljudje v obeh podjetništvu in sedanje administracije. Njih mora ščititi država, ker so pripravljeni, da ubijejo med zavednim delavstvom vsako solidarnost in moralo radi večjega profita za mogotev. Radi večjega dobička za podjetnike so ti ljudje pripravljeni ubiti sploh vsako razredno gibanje.

Toda le dajte! Vse grožnje nas ne bodo ustrašile. Dovolj je, da smo bili prevarjeni leta 1919. Prikažujo nam zmrzavanje revnega naroda so nas takrat zmotili, ne bodo nas letos. Kaj je njim za zmrzovanje naroda, če se pa ne zmenijo zato, da številne družine delavstva stradajo. Kaj pa je delavstvo; ali ono ni narod? Ne, ni jim za zmrzovanje ljudi, njim je za profit. Profit, velik profit je lahko ugrožen, če je delavstvo solidarno.

Napravljen je bil poizkus za zlomitev delavske solidarnosti na zvižcan način, ni jim uspelo. Zahvaliti se imamo zato odbornikom in železničarjem, ki so nam prikočili na pomoč. Odbornikom, ker so zavrnili predlog predsednika Hardinga in železničarjem, ker so s stavko prikočili na pomoč. Naj delajo in govorijo kar hčeejo, pri nas ni oni, ki dela za časa stavke in producira premog nih drugega kot odpadnik ter izdajnik sam sebe in lastnih bratov. — Tony Shragal.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Delmont, Pa. — Uredništvo je priobčilo v listu vse, kar je od Vas prejelo v priobčitev. O kakem dopisu z dne 3. julija ni uredništvo nič znanega. — Pozdravi!

INTRIGE HABSBURŽA- NOV V SREDNJI EVROPI.

Avstrijski in bavarški klerikali, katere podpira Vatikan, delajo na vpostavljanje monarhije.

KARDINALI IN ŠKOFJE SO VELENEMOI.

Dunaj, 29. jul. — Avstrijski in bavarški klerikali so pridno na delu za združenje Bavarake in Avstrije in za vpostavljanje monarhije. O tem ni več nobenega dvoma. Separatistično gibanje na Bavarakem in velenemski propaganda v Avstriji je v rokah klerikalcev, ki so bili do zadnje ure zvesta opora Habsburžanov. Intrige se vlečejo doli do Rima, kjer Vatikan podpira s obema rokama ambicije katoliških monarhistov.

Sedanje homatije na Bavarakem, kjer se monarhisti očitno upirajo zakonu za obrambo republike, so dale velenemcem in monarhistom v Avstriji novo korajžje. Avstrijski monarhisti so ustanovili taksne organizacije po zgledu teroristične organizacije v Nemčiji, katere člani so umorili ministra za zunanje stvari Rathenaua. Člani tajne organizacije so se zavzeli, da bodo kaznovali vse tiste osebe, ki v časopisih ali drugače napadajo in žalijo Habsburžane, posebno bivšega cesarja Zita, nadvojvodo Otóna in druge člane habsburške dinastije. Ta tajna organizacija je v zvezi s monarhisti na Ograkem in Bavarakem.

Druga skupina klerikalcev deluje na tihem za katoliško monarhijo, katere bi vključevala Avstrijo, Ogrsko, Bavarako in južno Nemčijo in na čelu katere ima bili bavarški dinastija Wittelsbachov. Ta skupina pa pridobiti Francijo za svoj nasrt, slasti pa francoske klerikale, ki imajo gotove predsodke proti Habsburžanom. Tudi ta skupina se ponasa, da stoji Vatikan za njenim gibanjem. Na čelu organizacije je bivši avstrijski vojaški častnik in za grizen klerikale, aktivni člani so pa večinoma bivši avstrijski aristokrati in duhovniki.

Večina avstrijskega duhovništva se sicer ogreva za Habsburžane, toda končna konec je duhovščini važno, dali pridejo na prestol Habsburžani ali Wittelsbach, samo da se uresniči njen cilj: katoliška monarhija v srednji Evropi. Katoliško prebivalstvo Avstrije je velenemski. To sta pokazala neuradna plebiscita na Saleburkem in Tirolskem, kjer je 95 odstotkov volilcev na kmetih glasovalo za združenje s Nemčijo. Kardinal Piffli pa Dunaju je monarhist in velenemski, škof Walts na Tirolskem je prištel Habsburžanov.

Monarhisti imajo svoje največje nasprotnike v socialistih, ki so proti vpostavljanju vasko monarhije, čeprav načelno niso proti priključenju Avstrije k Nemčiji v svrhu, da se gospodarsko ojačita obe republiki. Drugi nasprotnik je Čehoslovakijska, ki je s svojih nacionalnih ozirov proti vpostavljanju Habsburžanov.

LARKIN IN GITLOW MORATA ODSLUŽITI PRISOJENO KAZEN.

Albany, N. Y. — James Larkin in Benjamin Gitlow, bivši član newyorške legislature, morata odslužiti prisojeno kazno, na katero sta bila obsojena na obtožbo, da sta grešila proti zakonu, ki prepoveduje kriminalno anarhijo. Tako je razsodilo apelno sodišče. Nove obravnavo dobila Charles E. Ruthenberg in Isaac E. Ferguson, ki sta bila obsojena na enako obtožbo v letu 1920.

Vsi štirje so bili obtoženi, da so podpisali "manifest levega krila", ki je bil priobčen v listu "Revolutionary Age".

Sodnika Outhbert W. Pound in Benjamin Cordozo se pleta strižnala z večino, ki je potrdila obsojbo Larkina in Gitlowa. Obdaj sta bila pod poročtvom in del svoje kazni sta že odslužila.

Nemški revolucionarji počešeni.

Eisleben, Nemčija. — (Feder. Press.) — Običinski svet je soglasno sklenil, da tri ulice v tem mestu dobe nova imena, in sicer Bismarckova cesta dobi ime Belovna cesta, Bluecherjeva ulica se spremeni v Karl Liebknechtovo ulico. Umorjeni minister je bil tudi počešen s tem, da se odalej po njem imenuje stara Molkejeva ulica.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Tovarne zapirajo vrata, ker ni premoga. Alton Box, Board and Paper Co. v Altonu, Ill., je ustavil obrat, ker je zmanjkalo premoga. Druge tovarne v mestu imajo še za dva do pet dni kuriva. — Elektrarne, plinarne in druge javne naprave v državi Missouri imajo premoga še za dva tedna. — Dva plavža Illinois Steel Co. v Garyju, Ind., sta bila ugasnjena zadnji petek radi pomanjkanja premoga. Druge plavže bodo kurili s oljem.

Gibanje tiskarskih delavcev v Mehiki. Organizacija tiskarskih delavcev "Union de Obreros de Artes Graficas" je aranzirala veliko število protestnih shodov v prid njenih stankujočih tovarišev pri "Imprenta Franco-Mexicana" v glavnem mestu Mehike. Stavko, ki traja od 22. junija, je izval Armando Moeh, upravitelj omenjene tiskarne, ki je samovoljno prelomil pogodbo s delavci in odločil aktivne člane unije. Organizacija zahteva, da vlada zveže tiskarno in odslavi Moeha, ki je Francoz po rodu.

Brisposelnost na Japonakem. Dolgotrajno brezdelje na Japonakem je povzročilo demonstracije in velike nemire posebno med delavci v državnem arzenalu. Pred nekaj tedni so bile velikanske demonstracije v Tokiju proti obsojbi delavskega voditelja Hiroši Sekija, ki je bil obsojen na deset mesecev zapora radi njegove aktivnosti v stavki rudarjev v Akiyu. Demonstracije so bile mirne, kljub temu jih je motila policija, ki je izvala krvavo; več oseb je bilo ranjenih. Stavka rudarjev še traja.

Nemiri v Buffalu v zvezi s stavko cestozemeljskih namestencev se nadaljujejo. V petek so bile tako velike demonstracije ljudstva proti stavkokazom, da je moral država umakniti vse kare s ulic satisti dan. Mnogi simpatizirajo vsako karo posule s kamenjem, opeko, steklenicami in drugimi predmeti. Vse šipe na vozovih so bile razbite. Polica, ki je stal na eni kari, je štirikrat ustrelil v množico. Ena oseba je bila aretirana. Občinstvo je odprto pokazalo, da drži s stavkajočimi namestenci.

29 stavarjev je bilo zadnje dni aretiranih v Philadelphiji radi razdeljevanja letakov v Baldwinovih delavnicah za izdelovanje lokomotiv. Med aretiranimi so tudi bile tri ženske. Baldwinove tovarne so notorično odprta delavnica in od 1. julija, odkar stavarji željezniški delavci, izvršujejo popravljala dela drugih delavnic, ki so zaprte vlad stavke. Vred tega so stavarji obiskali omenjene tovarne in razdelili med delavce letake s pozivom, da se naj organizirajo in ne kazijo stavke.

Kitajski tesarji v Hongkongu so zastavkali. V svrhu, da se zadnji mož pridruži stavki, so tesarji organizirali strako, ki dnevno hodi od delavnice do delavnice. Posledica teh obiskov je, da je več stavkokazov v bolnišnici, nekaj stavarjev pa v ječi.

Nov razdor med delavstvom Italije. Delegatje Splošne delavske zveze v Italiji — organizacija strokovnih unij — so na konferenci v Genovi zaključili z majhno večino, da zveza sodeluje z buržoaznimi strankami kakor je hotel izvrševalni odbor zveze. Ta sklep je izval oster protest od strani socialistov. Eksekutiva socialistične stranke je sklicala strankin kongres, ki se vrši v avgustu.

TRETTJA SKUPINA JE ODPO- TOVALA V KUZECKIJEVO KOTLINO.

New York, N. Y. (Federated Press.) — Tretja skupina pjo-nirjev je odpotovala iz New Yorka v Sibirijo, ki bo pomagala v Kuzeckijevi kotlini in Uralu razviti industrijo in naravna bogastva na podlagi zadnjega dela. Skupina, ki šteje 135 oseb, med katerimi je 84 delavcev, se je odpeljala na parniku "Rotterdam". Eden in trideset je rudarjev iz Pennsylvanije, Illinois in Zapadne Virginije, drugi so farmarji, strojniki, elektrifikarji, kumarji, inženirji in. Nekateri prihajajo iz Seattle, Wash., nekateri pa celo iz Alaske.

Skupina se izkres v Rotterdam, kjer se zopet ukrepa na parnik "Varia", katerega je Kuzeckijeva organizacija najela, da popelje skupino v Petrograd. Tam bodo ponirji nastanjeni v Smolneje-

vem institutu, dokler se ne odpeljejo v Sibirijo.

Delavci pripadajo raznim narodnostim. Med njimi so Hrvatje, Slovenci, Avstrijski, Švicarji, Kabanai, Poljaki, Madžari in drugi. S sebo so vzeli več ko dve tona oblike za ruske delavce v pokrajini, v katero so namenjeni.

Med njimi se nahaja tudi znan ameriški rudniški inženir Alfred Pearson, jr., ki prevzame vodstvo rudnikov v Kemerovu. Pearson je večletni član socialistične stranke in je vzel s sebo svojo družino. Služil je celo pri Pennsylvanija May Coal kompaniji kot vrhovni inženir, ki je producirala dva milijona ton premoga na leto. Dejal je, da v rudnikih v Kemerovu lahko producirajo en milijon ton premoga na leto. Taka produkcija bi odpravila primanjlovanje premoga na transsibirski železnici.

Prihodnja skupina se poda na pot 26. avgusta. Za to skupino se nabirajo vsakovrstni delavci, ki se pa morajo obrniti za pojasnila na Kuzbas, Room 301, 110 West 40th Street, New York City.

PROFESIONALNI POLITI- ČARJI NE SPUŠTJE MAST- NE SLUŽBE.

Albany, N. Y. — Skozi leta in leta so se razne ženske organizacije bojevale, da se ustanovi posebno mladinsko sodišče za mladinke. Zakonodajna zbornica je v zadnjem zasodanju sprejela potrebni zakon.

Namen te postavbe je, da otrok ne bode več sodili na sodiščih, na katerih se obravnavajo sločini in okoli katerih se nahajajo po cele skupine političnih privravnikov. Zaradi tega je izredno izpuščeno v postavi, da bi morali sodniki imati mladinskih sodiščih biti Juristi. Dokler ni bil nihče imenovan sodnikom, so tudi nihče ni brigal za stvar. Zdaj je bila proglašena za sodnico gđ. Ruth Taylor, ki je znana kot dobrotnica med revnimi sloji. Takoj so razmi političarji pogledali, kako visoka bo letna plaša sodnice. In ko so pronašli, da bo prejela deset tisoč dolarjev na leto, so zagnali hurenaki krik, da mora biti sodnik človek, ki je študiral pravo.

Profesionalni političarji groze, da se obrnejo na sodišča, ako se ne ustreže njih želji.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Batino.

Znano je, da Stefan Radli današnjih vlastodržcev nikdar ne imenuje drugače kakor "batina-ke". To pa zaradi tega, ker ta o-studna in protikulturalna zloraba telesne kazni kar noče izginiti s dnevnega reda, kljub vsem prototestom in interpelacijam v parlamentu in kljub svečanim zatrdilom raznih ministrov, da "batine ne obstoje". Da pa batine res ob-stoje in da narod polivinjencev že ni izumrl, o tem priča, sledeči do-godek, ki ga posnemamo po za-grebškem "Hrvat" s dne 8. ju-nija t. l.

"Hrvat" priobčuje v tej številki izjavo pekovskega mojstra I. Vogela iz Čakovca. Ta Vogelo po-piše slučaj, ki ga je doletel, tak-ko-le: "Dne 19. maja leta 1922. okoli 9. ure dopoldne je vstopil v mojo pekarijo vojak, da kupi ne-ko pecivo. Cena pa mu je bila previsoka in on se je pritoževal, zakaj je pecivo tako majhno."

Jaz sem odgovoril: "Pa da, moka je draga, draga so drva. Davka pa plašam sedaj, odkar smo pod Srbijo, v enem letu več kakor prej v 20 letih."

Nato je rekel vojak: "Čakaj, čič, jaz Ti bom pokazal!"

Po vojakovem odhodu sem od-šel spat, ker sem bil pek delal eplo noč. Komaj pa je minilo 15 minut, so vstopili v mojo sobo 3 vojaki, dva oborožena, eden pa brez orožja.

En vojak mi reče: "Čič, idi z nami!"

Jaz sem ubogal. Peljali so me v vojašnico pred adjutanta, podpo-ročnika Simovića.

"Kaj si rekel, ti stari!" — vpraša adjutant, "ajdi v zapor!"

V zaporu sem ostal približno 10 minut, ko so prišli pome voja-ki. Peljali so me na dvorišče, vrgli me na kup gnoja, obrnili me na trebuh, in tisti vojak, ki je prišel kupovat pecivo, me je s platenim bičem tolkel tako, da sem naštel 15 udarcev, dalje pa šteti nisem mogel, ker sem vlad starosti in bolečin oslabil. Nato so me zapo-dili iz vojašnice in jaz sem se ta-ko peljal k zdravniku v Varsa-din.

To izjavo je g. Vogel podpisal.

Pripominjamo, da je ta moštar 61 let.

Zdravniško spričevalo, katere je Vogel podpisal varošinski primarji dr. Ivan Meixner, potrjuje, da se poznajo Vogela na prizadetem delu telesa 8—10 debelih oteklin, ki prihajajo brkane od nadroev z debelim, topim odrod-jem.

Z ozirom na ta sramotni dogo-dek so poslali čakovski obrtniki pritožbo na naslov hrvatskih po-slancev, na ministra notranjih za-ved in na vojaško poveljstvo v Zagrebu. Pritožbo je podpisalo 50 obrtnikov. V pritožbi obrtniki protestirajo proti takemu postopanju in zahtevajo, da se krivi najstrože kaznujejo.

Ni še dolgo tega, ko je član demokratske stranke in bivši po-verjenik za prosveto v Zagrebu dr. Milan Roje priobčil v meseč-niku "Nova Evropa" dolgo vr-sto člankov o razmerah na Hrvat-skem. Tudi dr. Roje je potrdil, da se na Hrvatskem vlada s batina-mi in ravno ta okrutnost je eden glavnih vzrokov sedanje politi-čne napetosti med Hrvati in Srbi. Ko je dr. Roje izpregovoril, je Belgrad onemel, kajti imo dr. Rojca je bilo dovoljno jamstvo, da govori in piše resnico. Kakor pa je videti, so si gospodje v Bel-gradu od prve aramote že opomo-gli in batine zopet pojejo po hr-vatski zadnji plati.

Kaj pomaga spriči takih bar-barstev ves trud za sporazum med Hrvati in Srbi! En sam tak slu-čaj podere več, kakor zgrade pri-zadevanja treznih in mirnih mo-či v dolgih mesecih. Odgovornost za taka sramotna dejanja pa nosijo tisti, ki danes drže vajeti v svojih rokah in ki mislijo, da bodo s svo-jim nasiljem ustrašovali vse ljud-stvo od Triglava do Vardarja, sa-mo da bi mogli to ljudstvo politi-čno izkoriščati in gospodarsko izmogočaviti. Toda Hrvatje pravijo: Svaka sila do vremena! Tudi v naši državi bo enkrat drugače. In sicer toliko prej, kolikor več bo batin.

PRIMORSKI BEGUNCI.

(Govor poslanca odr. Stibina Kri-stana na seji Narodne skupštine dne 18. junija.)

Gospodje! Moj nadrug Golouh je govoril o tragediji našega pri-morskega ljudstva, resnično se mi pa zdi, da bi ob tej priliki bilo treba govoriti tudi o tragediji naše žalostne Narodne skupštine.

Gospodje, naprej vem, da se bo tukaj pojavil predlog za enosta-ven prehod na dnevni red. In go-spodje od večine bodo glasovali za navaden prehod na dnevni red, kadar zasvoji avonček gospoda predsednika, ki jih priklie od pi-va, od kave in iz klubov, kjer spe, pa ne bodo imeli niti najmanjšega pojma o stvari, o kateri glasujejo. četudi je stvar, kolikor koli se Vi, gospod svečeniki (na adresu pape Mihaldžića) smejete, izredno važ-na.

Gospodje, kadarkoli bi tukaj prišlo na dnevni red vprašanje o kakšnih ponesrečenih iz Črne gore, o srbski Kalvariji v Alba-niji, o tragediji našega naroda v južnih krajih, bi se jaz moral za-nimati za to in ne bi imel area, da bi odšel od razprave. (Ploskanje pri opoziciji.) In tukaj, gospodje, gre za Kalvarijo, ki ni nič bolj vesela od one, ki jo je vaša vojska pretrpela s prehodom čez Alba-nijo.

Treba je vedeti, gospodje, da je bil naš primorski narod mučen in trpinčen ne nekoliko tednov, ne nekoliko mesecev, ampak da je trpel od prvega dne, ko ga je Av-strija kot prvo žrtve svoje vojne vrgla iz domov in razmetala po tujih krajih svoje tedanje države.

Od tistega dne pa do danes je na tisoče družin brez doma in strehe, ki gledajo v bodočnost, pa ne ve-do, kakšna da bo, ne vedo, kaj jim prinese jutrišnji dan.

Gospodje, mislim, da je to res-na reč, in zato ni prav, da gos-podje od večine beže, pa se priprav-ljajo, da bodo glasovali za enosta-ven prehod na dnevni red, če bo tako ukazano. Bilo bi baš nasprot-no pričakovati, da se postavi to vprašanje od vaše strani na dnev-ni red, ker govorite vedno tako. Kakor da ste vi v zeli narodnost v tej deželi v zakup, da branite na-rod in nacionalnost itd. In prav taka, gospodje, gre za narodno vprašanje v najresnejšem smislu besede.

Ne maram ponavljati, kar je bi-lo tukaj že povedano, ampak opo-zoriti mislim na to: Ena skupina teh beguncev, katerih je bilo ne-koliko tisoč, se je naposled znašla v taborišču v Strnišču. Kakor je gospod minister dejal, ni ta stvar spadala od začetka v kompeten-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Podporna Jednota

Izhaj. 17. junija 1907 v drжавi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calnan, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 62, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnične oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vegrich, urednik glasila Jaka Zavestnik, upravitelj glasila Filip Godina.

FOROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 408 W. May St., Springfield, Ill., Martin Zelenski, Box 376, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 573, Ely, Minn., John Tordoff, Box 161, Lawrence, Pa., John Gorich, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-89 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jaka Ambrožič, Box 388, Moon Run, Pa., John Grotic, 14821 Popper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Green, Kans., za jugozapad, Max Hare, Box 166, Ely, Minn., za severozapad, Mike Sagol, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 5124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Semak, 5850 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 2908 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbor:

Predsednik: Frank Alot, 5124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., John Owen, 5850 W. 26th St., Chicago, Ill., Joe Shih, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kora, 6288 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZORI! — Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši tako:

VSA PISMA, ki se smajajo na pošto gl. predsednika so naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolnišnični tajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tišajo gl. izvrševalnemu odboru in jednote vabijo se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošiljajo Frank Zalta, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odbor so naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 416 W. May St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nemazila, oglaš, naročila in spisi vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošiljajo na naslov: "Prosveta", 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

eo centralne vlade, ampak so se zato imele brigati deželne vlade, v tem slučaju torej deželna vlada v Ljubljani. Toda, gospodje, naj je kompetentna kakšna deželna ali pa centralna vlada, naravno je, da se more vprašanje po-staviti le v tej skupščini, ker dru-ga skupščina nimamo in ker na-stavlja deželne vlade centralna vlada. Gospod minister pa je od-govarja, da se je za to morala bri-gata deželna vlada, iz njegovega odgovora se jasno vidi, da ni o vsem tem vprašanju natančno in-formiran.

Interpelacija je bila vložena že meseca februarja. Od tega časa so bile najmanj štiri deputacije teh revežev, kolikor se jaz spomi-njam, v Belgradu. Od februarja je bilo časa, da bi se bilo vsaj ne-kaj storilo, da bi se rešili tisti, ki so sedaj premeščeni, kakor se pravi, kolonizirani v Prekmurju.

Če bi se bilo pravočasno ukrenilo, kar je bilo potrebno, bi bili tudi ljudje lahko še kaj uredili, poora-li, posejali itd., in bi bil vsaj za simo imeli upanje da bodo mogli živeti, aler kot siromaki, pa ven-dar kot ljudje. Gospodje, čakalo se je s rešitvijo tega vprašanja, ljudjali so se dekretir, pisala so se pisma od ministrstva za socialno politiko na deželno vlado, oziroma pokrajinsko namestništvo v Ljubljani, od pokrajinskega na-mestništva na okrajno glavar-stvo, od glavarstva na namestni-štvo, od namestništva na central-no vlado. Kadar je deputacija iz Strnišča prišla sem, je dobila 5 do 6 številč vsakovrstnih aktov, pa se ji je reklo, da naj le gre na namestništvo v Ljubljani, tam da je še vse urejeno. V Ljubljani pa ni bilo nič urejeno, ampak ljudje so se zopet napotili v Belgrad. Ta-ko se stvari razvlačijo in razvla-čijo. Sedaj so ti ljudje baje re-šeni: presejani so v Prekmurje in tam so dobili zemljo. Toda gos-podje dobili so, zemljo v času, ko je še tako pozno, da se za letos ne more nič napraviti. Dobili so zemljo, ne vedo pa, kam naj gre-do pod streho.

Gospod minister nam je pripo-vedoval, kako da je stavilo begun-cev padlo od nekoliko tisoč na ne-koliko stotin. To se je tako godi.

Tu pa tam se najde človek, ki si misli: — Tako neumen pa vendar nisem: če sem tri leta imel jukn-je, ne bom še detro leto pričako-val, kar se nikdar ne uka. Tudi neka dobra prijateljica je — pra-vijo ji bela žena — ki poskrbi, da umre zdaj kakšen starec, zdaj ka-kšen mladenič, pa kakšen otrok. Ej, ni jih več toliko, kolikor jih je bilo. Vpraša se, kod so šli. Kdo bi se še za to brigal?

Zgodilo se je, da je bilo tabo-rišče, kjer so preživeli nekaj let v trudu in muki, prodano. Zdi se, da gospod minister o tem nič ne ve. Zdi se, da je bilo to ta-borišče prodano brez znanja centralne vlade. Ampak vsaj o prodaji je centralna vlada mora-la izvedeti, in to bi bilo vendar dovolj, da bi se bila informirala, kako, zakaj, v kakšnem namenu, je

bil ta tabor prodan in pod kakšni-mi pogoji. Vem, da je bil en po-goj ta, da bo kupec, ki ga pokr-jinski namestnik menda dobro po-zna, dal pajmanje še eno leto de-lati v odtotnih podstajih, da bo nekaj ljudi vsaj na ta način zava-rovanih pred popolno bedo. Leto dni še ni minilo, ta gospod pa iz-reka, da se mu delo ne plača: begunec naj pa vrag vzame, če se ne more njegov šep napopiti od tega dela. Kaj se je treba osirati na to, da gre za pogodbo? Da je to črno na belem? Kaj se je treba ukvarjati s usmiljenjem? To so reči, ki ne spadajo v našo dobo.

(Konec prihodnjajš.)

Naročita "Prosveto" vademu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

SEVERA ZDRAVILA VZBUJAJO ŽIVOST V OBLASTI

Onimogle, nervozne ženske bodo gotovo dobile uspešno odpravo kadez usnjajo

SEVERA'S REGULATOR

Tonika za ženske

Preneha bolečine, popravi nerodno funkcije, pomaga naravi okrepiti oslabele ženske organe in jim povrne normalne razmere.

W. F. SEVERA CO. 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Za kuhanje piva doma

Imamo v salogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhanje vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi shirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavljamo naročila po pošti, očno v vse kraje.

Grešitvam, sladkarjem in v gradajno telesnim doma primeren po-pust pri vseh naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

CUNARD
ANTHONY & CO. LONDON

Direct in odlič parov v DUBROVNIK ali Rako, ki se huri s ožjem in pivo, blavo

ITALIA Aug. 12.
V DNEV V JUGOSLAVIJO
na trah parovih, ki plovejo vseh TOREK in New York. Vsi prisilni tretjega razreda imajo kabine.

MAURETANIA AQUITANIA
BERENGARIA
vse Cherbourg

Za vsakej leti uporabljajo najhitrejšo postrežbo v vseh mestih in službi.

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Is švedščine preložil F. J.—o.

(Dalje.)

Ko je Luis končal je pogledal svoje prijatelje.

"No sedaj prosim, da podpisate pogodbo!" — je rekel neuporno Bekker. "Nikar ne mislite, da bom čakal vse noč na to malenkost."

Zanikern glas se je oglasil:

"Zakaj naj sploh to podpisate? Zakaj je ta pogodba? ... Ako je dobi kdo v roke ..."

Krmar Armadeo je stavil to opazko ...

"Dragi moj señor Amadeo" je odgovoril Bekker hladno, "samo zato zahtevam, da podpisate pogodbo tudi vi! Sicer bi se moglo zgoditi, da vam dam svojih 200 tisočakov, kar takole, da si jih razdelite med seboj! Ako ne izvršite tega, kar smo se domenili, tedaj ste, señor, lahko prepričani, da dobi nekdo to našo pogodbo v roke. Torej, ali vas smem prositi, da podpisate ..."

Nastal je popoln molk, spogledali so se tu nikdo ni bil voljan, da se odzove Bekkerjevemu pozivu. Tedaj pa je črni narednik izrazilo izpljuni na tla, s zaničljivim pogledom na svoje tovariše je vzel peresnik in s okornimi toda močnimi potezami napisal:

Eugenio Posada, narednik telesne straže—Bekker mu je pokazal s prstom, kam naj podpisuje svoje ime. Luis je prebledel, nato ga je pa s opet zalila rdečica (gotovo se je bal na svojo vodilno ulogo) nato pa je istrgal naredniku pero iz roke in napisal svoje ime nad narednikovim, tik pod zadnjimi besedami Bekkerjeve pogodbe. Tu di oče Ignacio je podpisal pogodbo.

"Sedaj ste na vrsti vi, señor Amadeo" je rekel Bekker!

"Jaz sem neplemen, señor, je rekel Amadeo v jokajočim glasu. "Sveta Madona naj mi odpusti, toda pisati se nisem učil nikdar."

Bekker ga je opazoval s pre-

zirom in samozavestjo, kot gleda človek s ljudsko šolsko izobrazbo analifabeta.

"Toda računati znate!" je pristavil, vzel je pero in napisal: za krmarja Amadeja, ki ne zna pisati, oditi palea. Prebral je kar je napisal, zagrabil bojzastivega krmarja za roko, namazal mu palec s tinto in je pritisnil poleg napisanih besed. Ostali, ki so molče opazovali to epizodo, se niso prav nič obotavljali, po vrsti se podpisali. Bekkerjevo pogodbo. Kdor ni znal pisati, je moral pritisniti svoj palec, kar je na pogodbi Bekker takoj lastnoročno ugotovil. Ko je potem prebral še enkrat pogodbo z vsemi podpisi, je potegnil iz žepa debelo denarnico in rekel Luisu:

"Preberite, koliko dobi vsak od vas. Saj imate vi spiske."

Vsak je sprejel molče svoj denar, toda navdušenja ni bilo prav nobenega. Zadnji je pobral črni narednik svojih stotisoč, ki jih je Luis slučajno pozabil prebrati. Gospod Bekker je vtaknil denarnico zopet v žep in rekel:

"Tako gospodje, stvar bi bila torej gotova. Sedaj pa urno na delo! Kdaj mi sporočite prve novice!"

Zopet so val utihnili in se spogledovali. Način, kako jih je Bekker kar v nekem trgovskem tonu pozival k uprizarjanju revolucije, jih je spravil malo iz ravnotežja.

"Kolikor prej — toliko bolje!" je odgovoril Bekker sam, ker so zarotniki molčali. ... Toliko bolje za vas, gospodje, in za Minorco!"

"Takole približno čez mesec dni ali kaj ..." je začel previdno bojazljivi Amadeo.

"Mogoče pa tudi že prej", je dostavil počasi Luis, toda preden je končal svoj stavek, ga je že prekinil narednik, ki se je sedaj šele drgnil oglasil k besedi:

"Stirinalet dal je vse kot preveč, señor. V skrajni sili začnem jaz sam! Danes je 17. februar, torej najkasneje 11. marca, señor."

"Inratno, señor!" je odgovoril Bekker. — "Drži! Samo svoje besede in opominjate svoje prijatelje!"

Señor Posada ga je pogledal in rekel: "Jaz bi šel, da sprejmemo v pogodbo še neko malenkost."

"Kaj?" je zamrmral Bekker in s njegove šestinaste obrvi so se zopet najezile.

"Le nikar se ne bojte, señor! Denar v ti malenkosti ne igra nobene vloge. Meni je pred očmi nekaj drugega. Stvar je namreč ta: ako se nam stvar posreči, da bomo kaznovali svoje krivce ... hotel bi imeti takole malo službo ..."

"Krivce ...?"

"No, da ... pohablence in Paqueno!"

"Kakšno službo? Ali hočete postati predsednik sodnega zbora?"

"Ne señor, rabeji!"

Bekker je debelo pogledal krvoločnega narednika. Vraga, posebno prijazen pa ta človek ni, z njim ni prav nič prijetno brati češnje! Toda gotovo sovraži velikega vojvodo mnogo bolj nego on, Bekker. Rabeji! Čudna zahteva! Mogoče je črni narednik bral na obrazu misli gospoda Bekkerja, zato je rekel:

"Pred štirimi leti, señor, sem imel brata, ki je služil tudi pri telesni straži. — Zagrabil je neko malenkost in naš pohablence ga je pustil obsediti pred vso telesno gardo."

Prenehali so hitro, kakor je začel; gospod Bekker ga je opazoval še nekaj časa s začudenim pogledom, potem se je naklonil, obrnil in odšel. ... Luis mu je pa sledil.

Noč zunaj je bila še precej hladna. ... zadnji bledi črni umirajoče mesečine so osvetljevali streho starega dvora.

Za Bekkerjem in Luisom so se čuli prijetni koraki ostalih zarotnikov, ki so se vračali v mesto.

Mesto je pa spalo, spalo kot vse nekoli. ... vas, vas Minorca — vse je spalo spanje, kakor že tišoč let. ...

Ali kaj motijo to lepo mirno spanje gospod Bekker in njegovi prijatelji?

Toda ... to hočemo šele videti.

V. POGlavJE.

v katerem odpliva s otoka Minorca naša jadralnica.

Bile je takole okoli šestih zvečer dne 28. februarja 1910. leta. Zvonovi mahonske stolnice so doneli v temno noč. Ulice so bile skoraj prazne. ...

komislni Pjotr Stepanovič nedvomno razumel, je vzbudil v "plemenitem" Nikolaju Vsevolodoviču, samo globoko ogorčenje in celo obup. S prejšnjim naglasi in sam od sebe je dodal o Stavroginu — očitno nalašč namigivaje — je to, da je menda jako važen ptič, le to je skrivnost, kako in kaj; živel da je pri nas takorekó inkognito, po viliem nalogu, in se kaj lahko še vrne k nam in Petrogradu (o tem, da je Stavrogin v Petrogradu, je bil Ljamsin prepričan) — takrat pa je s čisto drugačnim ugledom in v spremitvu oseb, o katerih bomo nemara kmalu tudi pri nas slišali; vse to da je slišal od Pjotra Stepanoviča, "akritnega sovrainika Nikolaja Vsevolodoviča".

Tu si privoščim opazko. Čez dva meseca je Ljamsin priznal, da je nalašč pral Stavrogina, nadejaje se njegove protekcije, da mu izposluje v Petrogradu znižanje kazni, pri odhodu v Sibirijo pa ga zaloti s denarjem in priporočilnimi pismi. To priznanje dokazuje, da je imel res čes mero pretirane pojme o Nikolaju Stavroginu.

Še tisti dan so aretirali tudi Virginkega in s njim vred v naglici vse hiko. Arina Prohorovna, njena sestra, teta in celo študentka so zdaj že zdavnaj na svobodi; tudi Sigalova misli baje prav v kratkem času izpustiti, ker se spada v nobeno kategorijo obtožencev. Ali vse to so zgolj govorice. Virginakij je takoj priznal vse: bolan je ležal in vročica ga je kuhala, ko so prišli ponj. Pravičilo, da se je skoraj razveselil, če "kamen se mi je zvalil s area". Slišal sem, da odgovarja v preiskavi odkritosrčno, toda kar nekam dostojanstveno in se ne odreka nobenih svojih "svetih nad", obenem pa kolne politično pot. (v nasprotju s socialno), na katere ga je tako nenadoma in lehkomišno zanesel "vihar slučajev in okolnosti". Njegovo vedenje pri umoru si razlagajo v zanj ugodnem smislu, in tdi se, da lahko upa miloše obsojbe.

Teško pa, da bi bilo moči olajšati Erkelovo usodo. On molči, odkar so ga zaprli, ali pa vsaj po možnosti pači resnice. Vse čas mu niso izabili niti besedičice kesanja. In vendar je vzbudil celo v najstrožjih sodnikih nekakšno simpatijo do sebe; genila jih je njegova mladost, njegova brezskrbnost in jasni dokazi, da je samo fanatična žrtev političnega zapeljivca, najbolj pa njegovo zdaj znano vedenje s materjo, kateri je pošiljal malodane polovice svoje skromne plače. Mati je zdaj pri nas; šibka, boleha žena je, starejša od svojih let; neprestano joče in se dobesedno valja sodnikom pred nogami, molečujoče za sina. Nekaj se obeta, toda Erkelu pomiluje marsikdo med nami.

Liputina so prijeli šele v Petrogradu, kjer je preživel cela dva tedna. Z njim se je zgodilo nekaj tako neverjetnega, da si je kar težava razložiti. Pravičilo, da je imel potni list na tujce, vse možnost, pobrisati je čes mejo, in jako znatno vsoto pri sebi, vendar pa je ostal v Petrogradu in se ni odpejal nikamor. Nekaj časa je iskal Stavrogina in Pjotra Stepanoviča; potem pa je zdajci začel piti in vlačugati se brez vsake mere, kakor človek, ki je docela izgubil zdravi razsodek in smisel za svoj položaj. Tudi aretirali so ga pijanega v veseli hiši. (Dalje prihodnjič.)

Tedaj pa sta stopili iz stranskih vrat vojvodskega dvora dve osebi, zaviti v velike plašče. S hitrimi koraki sta šli preko trga, ki je ležal pred dvorom, potem pa sta zavili naravnost proti pristanišču.

Eden teh nočnih potnikov je bil male postav, v roki je nosil potne torbo, drugi pa, ki je bil prvi orjak, je malo šepal in je vlek el seboj kovčeg ne prav velike obseznosti.

Mali je prekinil molk:

"Zakaj niste ukazali Avgustu, da vam nosi kovčeg, visočanstvo! Preveč se mučite!"

"Neumnost, Paqueno, kaj bi se mučil s tako skatljivo. Saj sem vendar toliko dolgih let prenašal težko breme državnih skrbi in o-mahoval pod težo slabe vesti. Sicer pa tudi ni varno, ako bi nas bilo več, vzbujalo bi pozornost. Nikakor nočem, da se sve predčano, da sem odpotoval iz Minorke."

(Dalje prihodnjič.)

Razredni boj proletariata.

Zgodovina cele človeške družbe je zgodovina razrednih bojev. Svobodni človek in suženj, patricij (= rimski plemeniti) in plebejci (= rimski državljani brez premoženja), graščak in tlačan, mojster in pomočnik, akritični zatiratelj in zatiranec, so stali vedno eden proti drugemu, sedaj v odprtem, sedaj zopet v skritem boju; in isid teh bojev je bila vedno prevratna preobrazba cele človeške družbe ali pa s skupnim poglavitim bojjujnih razredov. V prejšnjih dobah je bila človeška družba strogo razdeljena v posamezne stanove, v mnogobrojnih splošnih družabnih veljav. V starem Rimu imamo patricije, vitez, plebejce, sužnje; v srednjem veku graščake, najemnike, slane meščanskih obeh, tlačane in v vsakem stanu zopet posebne stopnje in vrste članov. Po propadu fevdalne družbe nastala novodobna meščanska družba ni odpravila nasprotij. Spremenila je le razrede, postavila nove možnosti izražanja predrugačila je način razrednega boja. Naš vek, vek buržoazije, se odlikuje po tem, da je poenostavil razrednih nasprotij. Vedno bolj in bolj se deli človeška družba v dva velika sovražna tabora, v dva velika razreda, ki sta si v ostrem nasprotju; buržoazija na eni, proletarijat na drugi strani.

Buržoazija, razred, ki ima v rokah stvarstvo celega sveta, ki poseduje rudnike, velika posestva in tovarne ter proletarijat, razred, ki nima drugega kot del svojih rok ali svoje glave (ročni in duševni delavec ter mali kmet, ki obdeluje sam svojo družino svoje polje). Ta dva razreda sta v vednem boju. Delavec ustvarja vrednote, ampak teh vrednot ne more izkoristiti v polni meri sam, ker je prisiljen kapitalistu, šigar last je tovarna, obrat ali zemlja, dati velik del teh vrednot. Tisti del vrednote ki jo mora delavec odstopiti kapitalistu, se imenuje nadvrednota. To nadvrednoto dobi kapitalist nastoj, ker jo dobi brez dela, le zato, ker obvlada produkcijska sredstva (rudnike, zemljo, stroje, orodje itd. itd.), in ona je glavna podlaga njegovega profita, ki poveča še njegovo bogastvo in gospodarstvo. Kapitalist hoče s vsami sredstvi doseči, da delavec odstopi njemu čim večji del vrednot, ki jih proizvaja, da bo njegov profit čim večji ter je njegov končni namen, da pusti (v obliki mezde ali plače) delavcu le tisti del, ki je neobhodno potreben, da zaglura delavcu berakko življenje

in ki je zadosten, da delavec ohrani pred popolno onemoglostjo. Delavec nasprotno — in to s polno pravico — hoče, da mu ostane cela vrednota, ki je plod njegovega lastnega dela, njegovih življenj in njegove glave. Kapitalist zahteva čim daljši delovni čas in hoče čim manjše mezde plačevati; delavec hoče čim večje mezde in čim krajši delovni čas. Med temi nazori ni nobene skupne točke, boj, najostrejši razredni boj je plod teh nasprotij. In nobeno sodišče ne more pravično rešiti za obe strani tega nasprotja. Če je kapitalist močan, obvelja njegova, če je delavstvo dobro organizirano, uveljavi v večji meri svoje zahteve. Ta spor med kapitalistom in delavcem ni noben problem pravice, vere ali narodnosti, ampak to je vprašanje moči. In iz tega dejstva, da se gre za moč, sledi brezpogojno, da mora priti do boja. Do razrednega boja med kapitalisti in delavci. To je razredni boj! Odstranjenje kapitalističnih razredov, odstranjenje nadvrednote in torej tudi meznega razmerja delavca do kapitalista bo rešila končno veljavno socialno vprašanje. Zvezi tega dejstva tvori razredno svobodnost proletarijata. In ta razredna zavest je podlaga za njegovo rešitev iz spon gospodarskega suženjstva. Najenostavnejša oblika razrednega boja je vsako strokovno gibanje za višjo mezdo in za krajši delovni čas.

Razredna zavest delavstva je podlaga osvobodjenja delavskega razreda. Šele kadar spozna proletarijat, da njegovo izsnavanje ni nobeno minljivo zlo, ampak da je izkoriščanje večine (= proletariata) po manjšini (= kapitalistih) zahteva in podlaga današnjega zasnobno-lastninskega, kapitalističnega družabnega reda in da bo trajalo vse zatiranje, vse stiske in vsa beda tako dolgo, dokler ne bo odstranjeno kapitalistično gospodarstvo in zanjim boj za nadvrednost in dokler ne pride na njegovo mesto socialistična družba, v kateri boji vsa produkcijska sredstva (tovarne, rudniki, veleposredstva) socializirana in bodo last skupnosti; tedaj bo uvidel, da je njegova rešitev le v nepomirljivem boju proti kapitalizmu za socializem.

Vsako mezdno gibanje je bitka delavstva proti kapitalističnemu družabnemu uredu. To si mora spomniti proletarijat. In njegovo orožje v tem boju so strokovne, zadružne in politične organizacije. Razredno zaveden proletarijat mora vedeti, da ga male reforme ne morejo rešiti, da je njegova rešitev le končna zmaga, odstranjenje kapitalistične družbe in ustvarjenje novega socialističnega družabnega reda, v katerem bodo rudniki, tovarne in veleposredstva skupna last, v katerem ne bo več razredov in terej tudi ne več izkoriščanja.

Ampak to osvoboditev doseže proletarijat le iz lastne sile. Ustvaritev socialistične družbe bo posledica zmage proletarskega razreda.

In samo mora proletarijat voditi razredni boj le tako, da ga vodi vedno za ciljem končne zmage, za ciljem odstranjenja današnjega kapitalističnega družabnega reda. Vojne homatije so razredni boj še poostriale. Dočim je proletarijat vseh držav krvavel po bojnih poljih ali garal po vojnih arzenalih, so kapitalisti vseh držav delali velikanake profite. Ogromna premoženja so nakopičili maloštevilni kapitalisti (vojni dobičkarji!), na drugi strani so želeli maloštevilni vrste srednjih stanov (uradniki, srednji kmetje in mali obrtniki itd.) obubožali tako, da se jim danes ne godi nič boljše kakor proletariatu, žiger stanje se je po vojni še bolj poslabšalo. Dočim so kapitalisti ogromno pomnožili svoja premoženja, je 90 odstotkov ljudstva spadala največji bedi.

Edina rešitev za te mase je današnji socializem. Edina pot do socializma je zmaga proletariata. Edina pot k tej zmagi je neisproben razredni boj proletariata potom strokovnih zadružnih in političnih organizacij. Razredni boj proletariata mora biti mednarodni. Razredno-zavedni proletarijat nima kaj iskati v organizacijah, kjer so organizirani tudi kapitalisti, proletarijat nima kaj iskati v organizacijah, ki se bore za narodnostne, živinistične cilje ali pa cerkvene, konfesijske interese. Le enotna strokovna, politična in zadružna organizacija razrednih in duševnih delavcev ter malih kmetov, ki boji na razrednem, bojem stališču, je naša rešitev.

Karl Lina. Po "Napreju".

Priseljevanje iz starega kraja v Ameriko je bilo 1. julija t. l. odprto.

Pislo meči, da vam naredim pravilno in dobro pravo.

Ne opeha ne pride povzneti denar. Ne odlašajte da ne bo kvota zopet izpraznila.

EMIL KISS, bankir.

103 Second Ave.,

NEW YORK, N. Y.

ZASTOPSTVO

Slovenske Banke G. D. Zagreb.

Prva Slovenska Banka, Zagreb.

Prva Slovenska Banka, Zagreb.

Iskrajnik v pravnem razpisu

delavca v Ameriko in v drugi

v Ameriko in v drugi

POTOM POSTE IN MEDOJAVNO.

PRODAJAN SIFERANT ZA VSE

LITRE.

VAN PRIMEREN BOJAKH IN

STANOVSKA KRALJA.

GRAVLJAN VSE SIFERANT

POLE.

PREJEMAN DENAR NA FLOOR

IN FLOORH 4% OBRATE.

Pislo po mail.

EMIL KISS, bankir.

103 Second Ave.,

NEW YORK, N. Y.

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpoložljive blago po celi Ameriki pa se ni nikdar slišalo da ni vsak dobil posteno blago. Kdor od nas enkrat kupi, se kupi. Polije brezplačne analize po celi Ameriki za ure, stakline, srebrnina, diamante, prvine, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in vseh drugih finih gramofonskih plošče, nastave, ragule, kape i. t. d.

On je edini pravi zastopnik v Cosmograph, Pa., za Columbia gramofone in plošče.

En sam poskus in prepričali se bode.

IVAN PAJK, 24 Main St., Cosmograph, Pa.

DELNICE JADRANSKE BANKE.

Narastajoče poslovanje Jadranske banke v zvezi s njenim ekspanzivnim delom v vseh panogah gospodarskega življenja v domovini je iskalo potrebo povečati lastna obratna sredstva naroda. V izvršitvi sklepa občnega zbora od 27. maja se je sedaj povilo delniško glavnico od 120 milijonov kron na 240 milijonov kron s izdajo 300.000 delnic po K 400 ali din. 100 nominalno.

Is množičnih vprašanj naših strank glede nakupa delnic nam je iskati, da bojo naši izselenci šele nabaviti delnice III. izdaje, valed česar se je rok za podpisovanje v Ameriki podaljšal do 30. oktobra tekočega leta. Naši izselenci, ki se niso delničarji lahko kupijo delnice pod istim pogoji kakor nedelničarji v domovini.

Cena za eno delnico je (K 400 za glavnico in K 300 za rezervo) K 700.— došteti 5% obresti od 1. jan. do 31. okt. 1922. 51.70 K. 791.70

Delnice imajo pravico do dividende za leto 1922.

Za leto 1921 dividenda je izplačala 12% to je K 48.— in je pričakovati za leto 1922 še boljši izhod.

Za vpis in informacije se obrnete na:

FRANK SAKSER STATE BANK

GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Kadar mislite na stari kraj, mislite na

slovenske banke

ZAKRAJŠEK & ČESARK

78—9th Ave., New York City.

Ona pošilja denar v stari kraj potem lastnih direktnih svez s pošto in zanesljivimi bankami.

prodaja parobrodne linije za vse važne prekomorske linije za potovanje v stari kraj in od tam sam.

Iskrajnik je največja dojava oseb iz starega kraja in druge notarske listine.

Za nadaljnje pojasnila se obrnite na zgoraj navedeni naslov.

Potrsko točno in solidno.

F. M. Dostojevski:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

Pravičilo, da je dreal po kolensih, hitel, evilli, poljubljel tla in kričal, da niti ni vreden poljubiti čevljev gospodom, ki stoje pred njim. Pomirili so ga s tolažbo in prijaznimi besedami. Esaljanje se je vleklo baje tri ure. Razodel je vse, vse, povedal vse najmanjše podrobnosti in najgloblje skrivnosti; hlastal je naprej, hitel pri-snaveti in pravil celo nepotrebne reči, ne da bi ga bili vprašali. Iskazalo se je, da je vedel precej ter je dokaj nazorno predložil zadevo: tragedija s Batovim in Kirilovim, pokar, smrt Lebjadkinih itd. — vse to je stopilo v osadje. V osprej je postavil Pjotra Stepanoviča, tajno društvo in mrežo organizacije. Na vprašanje, čemu je bilo storjenih toliko umorov, škandalov in podlosti, je odgovoril s vneto naglasi, da "zato, ker hočejo sistematično omajati vse temelje, razkrojiti družbo in načela, omaločiniti narod, izpremeniti vse v splošno kabo in vsi to razmazano, bolno, skisano, čulčno in neverjetno družbo, ki pa jo vendar nekončno že-je kakršnekoli vodilne in rešilne misli — vzeti jo mahoma v svoje roke ter razviti prapor upora, ne-slanjaje se na celo mrežo teorije, ki so medtem dejstevale, nabirale pristane ter praktično iskale nadebudnih možnosti in šibkih mest, za katere je moči pograbit". Omenil je končno, da je Pjotr Stepanovič priredil v našem mestu zgolj prvo preiskunjo takega sistematičnega nereda, takorekó v program nadaljnjemu delovanju ne le tu-kajšnje, marveč vseh teorije — in da je te pravy-zprav njegova, Ljamsinova misel in domneva-nje, ki "naj si ga vsekako dobro zapomnijo in vpoštevajo, v dokaz, kako odkrite in pošteno po-jasnajajo zadevo in koliko bi lahko še v bodoče koristili policiji". Na vprašanje, ali je mnogo te-orije, je odgovoril, da jih je brez števila, vas Ru-elja da je preprežena s njimi; dokazov ni podal, ali vendar se sdi, da je odgovoril la dnu svojega prepričanja. Predložil je tudi v inozemstvu na-tanjen program organizacije in "načrt razvoja nadaljnjih dogodkov", v zametku aler, zato pa tudi v lastnoročni pisavi Pjotra Stepanoviča. Po-kazalo se je, da je Ljamsin tisto "omajanje te-meljev" do besede navedel po tem papirju, ne po-zabivši niti pik in vejle, čeprav je trdil, da je vse njegova lastna kombinacija. O Juliji Mihaj-lovni se je izrazil sila smešno in ne da bi ga bil kdo vprašal, da je "šisto nedolžna in so jo je za nos potegnili". In čudno, Nikolaja Stavrogina je čisto izrazil je kakršnekoli udeležbe pri tajni druž-bi in kakršnihkoli domovkov a Pjotrom Stepano-vičem. O svetih nadejah, ki jih je Pjotr Stepano-vič tako smešno gradil na Nikolaja Stavrogina, se Ljamsina sveda ni sanjalo. Smrt Lebjadkinih je bil povzročil po njegovih besedah edino Pjotr Stepanovič brez vsake skrivide Nikolaja Vsevo-lodeviča, pač pa s cvitim namenom, zapeljati tega v sličin in s tem v odvisnost od Pjotra Stepano-viča; toda namesto hvalečnosti, na katere je leh-